

Møteleder, årsmøtedeltagere, gjester. Kjære norske matprodusenter

Velkommen til årsmøtet her i Gausdal og på Skei.

2013 blir som alle tidligere et arbeidsår i Bondelaget prega av mange og store utfordringer. I en slik tale som dette ønsker jeg ikke å bruke så mye tid på det som er historie, heller mer på fremtiden og mulighetene som ligger der. Men historien må vi ha med oss som lærdom og med et mål om å gjøre nye og mange fremskritt. Fjorårets jordbruksforhandlinger, som ikke vart reelle forhandlinger og som endte med brudd, var en ny og krevende øvelse for mange av oss. Vi visste at vi ved å bryte var nødt til å følge dette opp med fornuftige aksjoner. Vi måtte vise omverden at dette var absolutt nødvendig også for å synliggjøre konsekvensene av en fortsatt nedbygging av muligheten for å drive en Norsk matproduksjon. Trine, som sitter i salen her, var leder i aksjonskomiteen og gjorde en flott jobb med å ha en plan klar hvis det ble brudd. Å være i en bruddsituasjon er krevende og da er det nødvendig at vi har en organisasjon som fungerer. Dette viste vi til fulle, og en litt skeptisk fylkesleder fikk se hva slags kraft det er i vår organisasjon når det virkelig gjelder. Den oppslutning vi hadde både ved lokale/regionale aksjoner og ikke minst ved aksjonen i Oslo var veldig gledelig. At vi også vant store deler av opinionen og fikk mange store positive presseoppslag viste hvor god sak vi har. Jeg mener også helt bestemt at hele oppgjøret var preget av meget dårlig politisk handverk av de som bestemte, og jeg håper de husker det ved neste korsvei og i betydelig grad skjerper seg og tar oss alvorlig.

Det vi kan ta med som erfaring fra dette er at vi i første omgang ikke oppnår noe økonomisk, men bygger en forståelse for nødvendigheten av nasjonal matproduksjon og at de som skal utføre dette viktige arbeidet må få muligheter til det gjennom bedre rammebetingelser. Dette må vi bli enda flinkere til å målbære gjennom vårt videre arbeid. Vi må fokusere på det samfunnsoppdraget vi utfører, nemlig å produsere mat til den Norske forbruker.

Det er viktig at vi setter matproduksjon inn i sammenheng med andre viktige samfunnsoppgaver. Det er litt vanskelig å forstå at ikke flere, ikke minst politikerne, er opptatt av dette.

- Matsikkerhet - viktig kun for bønder?
(Staten "subsidiere" hver bonde med mellom 0,2 og 0,5 mill)
- Norsk forsvar - viktig kun for offiserer?
(Staten "subsidiere" hver offiser med 2,1 mill)
- Pressens informasjonsansvar - viktig kun for journalister?
(Staten "subsidiere" hver VG-journalist med 1,1 mill)
- Skoler - viktig kun for lærere?
- Helse - viktig kun for helsepersonell?

Jeg ser at denne femstillingen er ganske tabloid, men det er veldig vanlig når andre fremstiller vår næring

Matsikkerhet er ei viktig samfunnsoppgave. Det er ikke noe bare vi er opptatt av. John Kerry, nyutnevnt utenriksminister i USA, sa i sin tiltredelseserklæring: Matsikkerhet er ett av de tre viktigste satsingsområdene for USA fremover.

Mike Johanns (Bush sin landbruksminister) :Matsikkerhet er nasjonal sikkerhet.

Nok og trygg mat - flere ganger for dagen - dag ut og dag inn - år ut og år inn

Matsikkerhet og bærekraftig utvikling er et felles globalt ansvar

I denne utfordringen ligger også jordvern – det å ta vare på dyrkamarka vår. Både her i Oppland og ellers i landet er dyrka mark under press til bl.a. vegutbygging, næringsutvikling og boligbygging.

”Ingen kan unngå konsekvensene og ingen bør fri seg fra ansvaret...” Dette sa Nils Vagstad under jordvernkonferansen som Bondelaget arrangerte for vel ei uke siden. Lett å gi sin tilslutning til det.

Matsikkerhet og matforsyning er oftere og oftere tema i pressa. Alvorlige oppslag fra mange steder rundt om i verden om mangel på den viktigst forbrukervaren som finnes, nemlig mat. Ved siden av vatn er jo det det eneste vi ikke kan unnvære. Det blir nesten tragisk å se vår hjemlige debatt der mangel på f eks smør får presse og enkelte forbrukere til å gå helt av skaftet.

Det er også viktig for oss å synliggjøre at det på ingen måte er grunn for å anklage råvareprodusenten for å være skyld i dyr mat. I omsetning av mat er det mange ledd som skal ha sin del av kaka og sist men ikke minst staten. Her er det viktig at vi går inn og deltar i en kunnskapsbasert diskusjon.

De siste hendelsene med ferdigprodukter som inneholder helt andre ting enn det det står på pakka har også skapt mange og sterke oppslag. Vi skal ikke hovre over dette, men ta inn over oss at dette er med å gjøre noe med våre beste allierte, nemlig forbrukeren. Dette er egentlig ikke noe jeg er nødt til å fortelle dere, men godt å få sagt det likevel...

Mye av våre arbeidsoppgaver på fylkesnivå er politikerkontakt, møter og fellesarenaer. Dette er veldig viktig. Jeg beskyldte, slik innledningsvis sentrale politikere for usedvanlig dårlig handverk i forbindelse med fjorårets oppgjør. Det har jeg selvsagt ikke endret syn på, men det står i sterk kontrast til det vi opplever på regionalt/fylkesnivå. Her i Oppland har vi dyktige og engasjerte politikere som ser hvor viktig det er å bevare og styrke produksjon av mat. En produksjon som i neste omgang generer stor aktivitet og ikke minst de mange tilleggsgodene som bosetning, kulturlandskap og mye anna.

Det som fremdeles er utfordringen er å ta denne kunnskapen og dette engasjementet opp på sentralt nivå. Jeg kunne sagt at jeg vet at det finnes noen få propper på toppen som hindrer at vi kommer i mål med våre meninger og krav. Det er kanskje å overdrive å påstå at jeg vet dette, men en mistanke om at det er slik må jeg få lov til å ha. Hvis noen her kunne fortelle meg hvordan jeg skulle fått disse påståtte proppene til å ligge våken om natta og bekymre seg, om bare litt for Norsk matvaretrygghet, så skulle jeg blitt veldig tilfreds.

Det er spennende å drive landbrukspolitik i Oppland. Vi deltar i mange fora. Selvsagt de vi selv er ansvarlige for, men i mange andre også. Dette tar tid og vi må sørge for at vi er tilstede, først og fremst der landbruk blir diskutert, men også der andre ting er

tema. Vi må sørge for at vi har kapasitet til dette. Det er tatt til orde for at mer av virkemidlene i landbrukspolitikken skal regionaliseres. Derfor blir vår jobbing mot forvaltningen enda mer omfattende og krevende. Vi må være tilstede der beslutningene om bruken av våre egne midler blir tatt. Det er faktisk også slik at i noen situasjoner blir det lagt mer merke til hvis vi ikke er tilstede enn om vi virkelig er der.

Oppland Bondelag hadde styremøte forrige uke og slutførte arbeidet med vår uttale til årets jordbruksforhandlinger. Som før bygger denne selvsagt på innspill fra lokallagene. 31 av 34 lag har kommet med innspill. Tror faktisk vi er best i landet her. Også i år er det behovet for økt inntekt som er det gjennomgående tema. Mange er bekymret for at vi ikke produserer nok av en del basisvarer. Det sier noe om alvoret i den sviktende lønnsomheten, og det er et kraftig varsku om at noe må gjøres.

Det forventes at det sittende regime må levere i år. Det vil bli tungt å drive valgkamp etter et eventuelt brudd eller dårlig oppgjør. Jeg skal være forsiktig med å fremstå som noen politisk analytiker, men jeg mener nokså sterkt at de rød/grønne faktisk er minst like avhengig av et godt jordbruksoppgjør som oss bønder akkurat i år.

Samvirkets rolle må vi alltid ta med og aldri miste av syne. Å ha et sterkt samvirke som varemottager og markedsregulator er en viktig del i gjennomføringen av landbrukspolitikken. Det er gledelig at samvirkets rolle ble så ettertrykkelig slått fast i landbruks og matmeldingen og i programmene til mange av de politiske partiene. Vi selv må være de første til å se hvor viktig samvirket er i den Norske modellen.

Det er også viktig at vi som eiere av de viktigste og største næringsmiddelbedriftene i Norge evner å ta de riktige beslutningene i driften av disse. Det er som med alt annet vi driver med: Vi må tåle innsyn og det kritiske søkelyset som er så populært å rette mot vår næring. Det er ikke mange andre næringer som er så populære å mene noe om som akkurat det vi driver med. Jeg tenker at dette ofte at disse utsagnene er basert mer på tro og ideologi enn kunnskap.

Jeg har også tidligere bedt dere om bli enda flinkere til å betrakte oss selv og vår egen næring fra utsida. Vi eier og disponerer mye areal, bygninger og annet driftsapparat. La oss legge all vår ære i å holde det pent rundt oss. Det koster ofte lite og betyr så mye. Det gjelder selvsagt også og ikke minst vårt dyrehold. Det bekymrer meg at vi ikke klarer å unngå de vanskelige dyrevelferdssakene våre. For det første er dette forferdelig for dyrene og i neste omgang slår dette tilbake på hele næringen. Dette blir det arbeidet mye med i Bondelaget, men ingen har hittil vært i stand til å komme med de helt gode løsningene. Her har vi alle et stort ansvar.

At vi har lokallag med god aktivitet og dyktige tillitsvalgte er avgjørende viktig for Norges Bondelag. Dette fikk vi ekstra god bruk for i året som gikk. Det hadde vært ønske om at enda flere saker ble brakt videre fra lokallagene og inn til fylkeslaget. Vi vet og hører mange ting blir diskutert ute og så lurer vi på hvor en del av dette blir av. Jeg har sagt dette til dere før også og dere har blitt adskillig flinkere og så enes vi om å gjøre det enda bedre.

Frem mot jordbruksoppgjør og valget i høst er det viktig at dere pleier godt de lokale politikerne, men også mot de mer sentrale politikerne, beslutningstakere og

opinionsdannere som finnes i nærmiljøet. Alliansbygging både lokalt og på fylkesplan er en viktig del av arbeidet vårt.

Norges Bondelag jobber godt inn mot valget i høst og har et stort og godt materiale tilgjengelig i den grad dere trenger hjelp. Det blir et avgjørende viktig valg for norsk matproduksjon og la ikke muligheten til å påvirke gå fra dere. Det er dere som sitter på kunnskapen. La politikerne få del i denne kunnskapen og bli kjent med situasjonen og utfordringene for norske matprodusenter.

Som jeg har sagt også tidligere år Det er ingen ting som kommer av seg selv. Vi må selv gjøre jobben, gjerne sammen med gode alliansepartnere, og den må skje på alle nivå til hver tid.

Jeg vil takke alle dere tillitsvalgte for den jobben dere gjør. Det er viktig at vi evner å ta de viktige og riktige diskusjonene og avgjørelsene. Vi har god tradisjon for å løse de små uenighetene. Vi har mange ytre utfordringer som vi løser godt i fellesskap. I dette fellesskapet er vi veldig sterke. Det er også på sin plass å rette stor takk til våre folk på kontoret på Lillehammer. De gjør en stor og god jobb. Det er av avgjørende betydning å ha folk til å styre butikken og ta seg av den daglige drift. Da får vi tillitsvalgte drive politikk.

Vi har klare og tydelige mål for våre oppgaver. Kan det være noen viktigere arbeidsoppgaver enn å produsere mat?? Vi er klare vi. Viljen, kunnskapen, evnen og motet er der. Gi oss rammebetingelser som holder. Lykke til i ei næring for fremtida

12. mars 2013
Trond Ellingsbø